International Journal of Research in Economics and Social Sciences(IJRESS)
Available online at: http://euroasiapub.org
Vol. 13 Issue 6, June- 2023
ISSN(o): 2249-7382 | Impact Factor: 8.018 **Thomson Reuters Researcher ID: L-5236-2015**
(An open access scholarly, peer-reviewed, interdisciplinary, monthly, and fully refereed journal.)

ಕನಕದಾಸರ ನಳಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರಗಳು: ಒಂದು ಪಕ್ಷಿನೋಟ

Fairoja
Assistant professor
Government science college
Chitradurga – 577501

ಪೀಠಿಕೆ

ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಿನಿ ದೇವತೆಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಪುರಂದರದಾಸರು ಮತ್ತು ಕನಕದಾಸರು ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಶಿಷಂಚಿರಂಗಿ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆಗಸದಲ್ಲಿ ಮಿನುಗಿದ ಜೋಡು ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಇವರಲ್ಲಿ ಕನಕದಾಸರು ಹರಿದಾಸರಲ್ಲಿಯೇ ಶಇಚಿಂಷಂ• ~ರಂದಂಂತಂಹ ಕವಿಗಳಾಗಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷಂಔ

ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಮೂಲ್ಯ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ ಕನಕದಾಸರು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ 1508 ರಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಹಾವೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಾಡ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬೀರಪ್ಪ ಮತ್ತು ಬಚ್ಚಮ್ಮ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ತಿರುಪತಿಯ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ದಯೆಯಿಂದ ಜನಿಸಿದರು ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಕನಕದಾಸರ ಮೂಲ ಹೆಸರು ತಿಮ್ಮಪ್ಪ. ಇವರ ತಂದೆ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನಿಗೆ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ, ಭಾಗವತ, ವ್ಯಾಕರಣ, ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸಶಾಸ್ತ್ರ, ಛಂದಸ್ಸು, ಅಲಂಕಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕಲಿಸಿದರು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅಪೂರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಕನಕದಾಸರು ಭಾವಪೂರ್ಣ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಮೋಹನ ತರಂಗಿಣಿ, ರಾಮಾಧ್ಯಾನ ಚರಿತ್ರೆ, ನಳಚರಿತ್ರೆ, ಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರ, ನೃಸಿಂಹಸ್ತವ ಎಂಬ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂಡಿಗೆಗಳು, ಸುಳಾದಿಗಳು, ಉಗಾಭೋಗಗಳು ಇವರ ವೈಶಿಷಂಔಂಚಿ\ೂರ್ಣ ರಚನೆಗಳು ತಿಮಪ್ಪನು ತನ್ನ ತಂದೆ ಬೀರಪ್ಪನ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಸಾವಿನ ನಂತರ ಅಧಿಕಾರದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸಿ ಜನಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದರು. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಂದೊದಗಿದ ಕಂಷಂಔಗಂಳು ಕನಕದಾಸರಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಮೂಡಿ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಬಳಿ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ದಾಸರಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತರಾದರು. ಕನಕದಾಸರು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ಬಗ್ಗೆಯು ಕಾಳಜಿ ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದರೂ ಶೈವ, ವಇಇಷಂಗವ, ಮಾಧ್ವ ಮತಗಳ ಭಕ್ತಿ–ಭಾವಕ್ಕೆ ಮನಸೋತರು ಮನಂಂಷಂಚಿ ಜಾತಿ ತಾನೊಂದೆ ವಲಂ ಎನ್ನುವ ತತ್ವವನ್ನು ಬದುಕಿ

ತೋರಿಸಿದ ಕಲಿಯೂ ಕವಿಯೂ ಆಗಿ ಮೆರೆದ ಧೀಮಂತ ನಾಯಕ ಕನಕದಾಸರು. ಕ
ನಕದಾಸರು ರಚಿಸಿರುವ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಳಚರಿತ್ರೆಯೂ ಒಂದು. ಈ ಕೃತಿಯು ಕನಕದಾಸರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಯೇ ಬಹಳ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಕಾವ್ಯ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಳದಮಯಂತಿಯರ ಆದರ್ಶ ಪ್ರೇಮ ಒಡಮೂಡಿದೆ. 'ವರಪುರದ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯ'ನ ಅಂಕಿತದೊಂದಿಗೆ ಮೂಡಿಬಂದ ಈ ಕಾವ್ಯ ತತ್ವಪ್ರಧಾನವಾದ, ಸೊಗಸಾದ, ಲೌಕಿಕ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ನಳ ಚರಿತ್ರೆಯ ಕಥಾವಸ್ತು

ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನಕದಾಸರ ಹೆಸರು ವೈಶಿಷಂಔ\ೂರ್ಣವಾದುದು. ಹರಿದಾಸರಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆ

International Journal of Research in Economics and Social Sciences(IJRESS)
Available online at: http://euroasiapub.org
Vol. 13 Issue 6, June- 2023
ISSN(o): 2249-7382 | Impact Factor: 8.018 **Thomson Reuters Researcher ID: L-5236-2015**
(An open access scholarly, peer-reviewed, interdisciplinary, monthly, and fully refereed journal.)

ಮಾಡಿದ ಶಇಚಿಂಷಂ• ~ ದಾಸರೆಂದರೆ ಕನಕದಾಸರು ಎಂಬ ಖ್ಯಾತಿ ಕನಕದಾಸರಿಗೆ ಅರ್ಥ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಕನಕದಾಸರು ರಚಿಸಿದ ನಳಚರಿತ್ರೆಯು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಆಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ನಳದಮಯಂತಿಯರು ಪ್ರೇಮ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಸಾರುವ ದಂಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಈ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುವ ಅನೇಕ ಕಂಷಂಔಗಂಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕನಕದಾಸರ ನಳಚರಿತ್ರೆಯು ಒಂಭತ್ತು (09) ಸಂಧಿಗಳನ್ನುಳ್ಳ ನಾಲ್ಕುನೂರ ಎಂಭತ್ತೊಂದು (481) ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ವನವಾಸ, ಅಜ್ಞಾತವಾಸಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಹಲವು ಕಂಷಂಔಕಇಂಂಟಲೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ

ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಸಕಲ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ದಮಯಂತಿಯೊಂದಿಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಪರಿಮಿತ ಗಾತ್ರದ ಕಥಾವಸ್ತುವನ್ನು ಕವಿ ಕನಕದಾಸರು ಕಾವ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ಸ್ವಾರಸ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿರುವುದು ಅವರ ಕವಿತ್ವಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ರನ್ನಗನ್ನಡಿಯಂತಿದೆ. ಕಥೆಯ ಓಟಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಅನಾವಶ್ಯಕ ವರ್ಣನೆ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ತಂದಿಲ್ಲ. ಅಷಂಔದಂ• } ವರ್ಣನೆ, ಹಿಡಿತಕ್ಕೊಳಪಡದ ಕಥಾವಸ್ತು, ಕೋಲಾಹಲಕರವಾದ ಘಟನೆ, ವಿಸ್ಮಯಕಾರಿಯಾದ ಪ್ರಸಂಗ, ಭಯಂಕರವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಶೃಂಗಾರಾದಿ ಸಕಲ ರಸಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯ ವ್ಯಾಮೋಹ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ 'ನಳಚರಿತ್ರೆ'ಯಲ್ಲಿ ಸಂಕಂಷಂಂಔ ಅವಕಾಶಗಳಿದ್ದರೂ ಸಂಯಮಶೀಲರಾದ ಕನಕದಾಸರು ಇವುಗಳ ವ್ಯಾಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಅಲಂಕಾರಗಳ ಕುರಿತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಪರಿಚಯ

ಕಾವ್ಯದ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರದ ಪಾತ್ರ ಮಹತ್ತರವಾದುದು. ಕಾವ್ಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸಿದ ಭಾರತೀಯ ಲಾಕ್ಷಣಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂಕಂಷಂಂಔ ವಿವರ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಾವ್ಯದ ಸೊಬಗು ಕಾವ್ಯಭಂಷಇಯಂಂ•್ಲರುವ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದೆಂದು ಅಲಂಕಾರಿಕರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಲೋಕದ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರದ ಭಂಷಇಯಂಂ•್ಲ ಕಾಣದ ಉಕ್ತಿ ವೈಚಿತ್ರ್ಯ ಕಾವ್ಯಭಂಷಇಯಂಂ•್ಲ ಕಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಅಲಂಕಾರಿಕರು ಕಾವ್ಯದ ಸೌಂದರ್ಯ ಎಂದು ಗುರ್ತಿಸಿ; ಅಲಂಕಾರವೆಂದು ಕರೆದು; ಕಾವ್ಯವು ಅಲಂಕಾರದಿಂದಲೇ ಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರು. ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ವಾಮನನು 'ಕಾವ್ಯಂ ಗ್ರಾಹ್ಯಮಲಂಕಾರತ್ ಸೌಂದರ್ಯಮಲಂಕಾರಃ' ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆನಂದವರ್ಧನನು 'ಕವಿಯ ರಸಾನುಭಾವ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವು ಕವಿಯ

ಅನುಭವದಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಸಹಜವಾಗಿ ಮತ್ತು ರಸೋಚಿತವಾಗಿ ಮೂಡಿದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳೇ ಅಲಂಕಾರಗಳು' ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವನು. ಭಾಮಹನು 'ವಕ್ರಾಭಿಧೇಯವೇ ಅಲಂಕಾರ. ಅದಿಲ್ಲದೆ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸೊಗಸುಬಾರದು ಮತ್ತು ವಕ್ರತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಉಕ್ತಿಗೆ ಕಾವ್ಯತ್ವವೇ ದಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹೃದಯನು ಮೆಚ್ಚುವುದು ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನೆ' ಎಂದಿರುವನು. ಅಲಂಕಾರಗಳ ಕುರಿತ ಆನಂದವರ್ಧನ ನಿಲುವನ್ನು ಉದ್ಧಟ, ರುದ್ರಟ, ಜಯದೇವ, ಅಪ್ಪಯದೀಕ್ಷಿತ ಮೊದಲಾದ ಅಲಂಕಾರಿಕರು ಅನುಮೋದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಉಪಮಾಲಂಕಾರ

ಅಲಂಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಮಾಲಂಕಾರಕ್ಕೆ ಶಇಚಿಂಷಂ• ~ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಮ್ಮ ಅಲಂಕಾರಿಕರು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಅಲಂಕಾರಗಳ ಶಿರೋರತ್ನ ಎಂದು ಕರೆದು, ಕಾವ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿನ ಸರ್ವಸ್ವ ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಸ್ತುಗಳ ನಡುವಣ ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಈ ಅಲಂಕಾರದ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕವಿಗಳು ಬಳಸುವುದು ವಿಷಂಯಂಂಗಂಳನ್ನು ಸಂಚಿಷಂಔ\(ಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಆನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಸೌಂದರ್ಯದ ಅಂಶವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಕನಕದಾಸರ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯ ತುಂಬಿ ಕಿವಿಗೆ ಇಂಪಾಗಿ, ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಮಧುರವಾಗಿ, ಆಕಂಷಂಜಕಂವಾಗಿರಲು ಅವರ 'ಉಪಮಾ' ಅಲಂಕಾರದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕನಕದಾಸರು 'ಉಪಮಾಲಂಕಾರ ಪ್ರಿಯರು' ಅವರು ತಮ್ಮ ನಳಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಮಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನೇ ವಿಫುಲವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನಳಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ವಿದರ್ಭ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಲ್ಲಿ ದಮಯಂತಿಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರವಾಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಹಂಸ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಮಾಲಂಕಾರದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

'ಮುರಹರನ ನಿಜಸೊಸೆಗೆ ರೂಪಂ
ತಿರಲಿ ಚಂದ್ರನ ಮಗಳ ಚೆಲುವಂ
ತಿರಲಿ ಮೈನಾಕನ ಸಹೋದರಿಯಂದವಂತಿರಲಿ
ಶರಧಿತನುಜೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನು
ಮರಸಿತೆಂಬುದು ಲೋಕದೊಳಗಾ

International Journal of Research in Economics and Social Sciences(IJRESS)
Available online at: http://euroasiapub.org
Vol. 13 Issue 6, June- 2023
ISSN(o): 2249-7382 | Impact Factor: 8.018 **Thomson Reuters Researcher ID: L-5236-2015**
(An open access scholarly, peer-reviewed, interdisciplinary, monthly, and fully refereed journal.)

ಸರಸಿಜಾಕ್ಷಿಯ ಬಗೆಗೆ ಸರಿಯಿಲ್ಲಸಕೇಳೆಂದ' [2 –5]
ಎಂದು ದಮಯಂತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಲ್ಲಿ ಉಪಮೆಯನ್ನು ತಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಹಂಸವು ನಳನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಹಾಕಿಕೊಂದು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದು ನಳನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು.
'ಮದಕರಿಗೆ ನೊರಜಂತರವೆ ಕೈ
ಸದರದವರನು ಕೊಲುದೇನರಿದೆಂದುದಾ ಪಕ್ಷಿ [2–17]
ಕರಿಗಳನು ಮುರಿದಿಡುವ ಸಿಂಹಕೆ
ನರಿಗಳಿದಿರೇ ತಾನು ನಿನಗಂ
ತರವೆ ಸಾಕಂತಿರಲಿ ಕಂಡವರೆಲ್ಲ ಕಡುನಗರೆ' [2–18]
ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಉಪಮೆ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ನಳನು ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಸೋತನು ಎಂದು ಸೇವಕನು ಬಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ದಮಯಂತಿಯ ಮುಖ ಹೇಗಾಯಿತು 'ಕಮಲವನದಲಿ ಮಂಜು ಸುರಿದಾ'(4–34) ಎಂದು ಹೇಳುವಲ್ಲಿ, ದಮಯಂತಿಯನ್ನು ಹೆಬ್ಬಾವು ನುಂಗುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದ ಚಿತ್ರವನ್ನು 'ಹಿಮಕರನ ನುಂಗುವ ರಾಹುವಿನ ವೊಲ್'(5–27), 'ಗಗನವೀದಿಯ ತಾರಿಕೆಯವೋಲ್ ಸೊಗಸು ತೋರುವ ಕನ್ನಡಿಯ ಸಾಲುಗಳ ರತ್ನಪ್ರಭೆಗಳಲಿ ರಂಜಿಸುದುದಾ ನಗರ'(1–21), 'ಅಮರೇಶನ ಸಭೆಯಂದದಲಿ ಮೆರೆದುದು ನೃಪತಿಯಾಸ್ಥಾನ'(1–26), 'ನಳನ ಮಿತ್ರನ ತೇಜದ ವೊಲಿಳೆಗಿಳಿವ ಮಹಿಮರಕಂಡು'(3–16), 'ಬಂದಳು ಸೀತಾಬ್ಜಳ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂದದಲಿ'(3–55), 'ಹೊಲಬುದಪ್ಪಿದ ಹುಲ್ಲೆ ಬೇಡನ ಬಲೆಗೆ ಬಿದ್ದಂತಾಗೆ ನಳನೃಪತಿಲಕ'(4–37), 'ಎಳೆಯ ಬಾಳೆಯ ಸುಳಿಯು ಅನಲನ ಜಳದ ಹೊಯ್ಲಲಿ ನೊಂದ ವೊಲ್ ಕಡು ಬಳಲಿದಬಲೆಯ ಕಂಡು ನೃಪ ಮರುಗಿದನು'(5–2), 'ಲೋಕಕಧಿಪತಿ ನಳನರಾಣಿಗೆ ಶೋಕ ಪರ್ಚಿದ ತೆರದಿ ಕತ್ತಲೆ ಲೋಕವನು ಮುಸುಕಿದುದು'(5–14), 'ಬಾಲಕಿಯ ತರುಬಿ ಹಿಡಿದುದು ತವಕದಲಿ ಹಿಮಕರನ ನುಂಗುವ ರಾಹುವಿನವೊಲ್'(5–27), 'ಸೃಷ್ಟಿಗಚ್ಚರಿ ರೂಪಿನಲಿ ಪರಮೇಷ್ಠಿಯಂದದಿ ಬಂದನಾ ಋತುಪರ್ಣನೋಲಗಕೆ'(8–24), 'ಸದೆದನು ಬರಸಿಡಿಲು ಬಡಿದಂತೆ ರಿಪುಬಲ'(9–31), 'ನೃಪರಾಜೀವಲೋಚನಂತೆ ಸಿಂಹಾಸನದಿ ರಂಜಿಸಿದ'(9–46), 'ಗಾಳಿ ಮುರಿದೌಕಿದಡೆ ಘನಮೇ ಘಾಳಿ ನಿಲುವುದೇ'(9–32),

International Journal of Research in Economics and Social Sciences(IJRESS)
Available online at: http://euroasiapub.org
Vol. 13 Issue 6, June- 2023
ISSN(o): 2249-7382 | Impact Factor: 8.018 **Thomson Reuters Researcher ID: L-5236-2015**
(An open access scholarly, peer-reviewed, interdisciplinary, monthly, and fully refereed journal.)

'ದಿನಪನಿದಿರಲಿ ತಮದ ಹಾವಳಿಯೇ'(4–8) ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಾಮಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ರೂಪಕಾಲಂಕಾರ

ಕನಕದಾಸರು 'ರೂಪಕ' ಅಲಂಕಾರವನ್ನೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ನಳಚರಿತ್ರೆಯ ಒಂಭತ್ತು ಸಂಧಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಲವು ರೂಪಕಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವು 'ಹರಿಯ ಕಾರುಣ್ಯಂಬುಧಿಯೆ ಸಿರಿ'(1–16) 'ಕರುಣರಸಧಾರೆಯಲಿ ತಾಪವ ಪರಿಹರಿಸಬೇಕೆಂದು'(2–38), 'ತಳಿತ ಹಂರಂಂಷಂ• 'ಂದದಲಿ'(3–16), 'ಕರುಣಲತೆ ಕುಡಿದೋರಿತಾಕ್ಷಣ'(3–43), 'ತನುಪುಳಕ ಜಲದಲಿ ಮುಳುಗಿಹೊಂಪುಳಿವೋಳಿ'(3–46), 'ಒಲಿದಿಹಳು ಜಯವಧು' (4–14), 'ಕಮಲನಾಭನಕರುಣ ಕವಚವು ಸಮೆದರಾರೇಗುವರು'(4–34), 'ಅಪಜಯದ ನಾರಿಯ ಸೆರಗ ಹಿಡಿದೆನು'(4–38), 'ಶೋಕಜ್ವಾಲೆ ಪರಿಹಾರವಾಯ್ತು'(8–40), 'ಮುಗಿಲು ಮುಸುಕಿದ ಚಂದ್ರಬಿಂಬವೊ'(7–24), 'ಕೋಪಾಗ್ನಿ ಖತಿಮಸಗಿ'(9–37), 'ನಿಷಂಧಂ• ' ಸೇರಿದಳು ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ'(9–39), 'ನೀ ಗೆಲಿದೊಡೀ ಭೂಲಲನೆಯನು ತಾ ಬಿಡದೆ'(9–43), 'ತಮದ ರಾಹುಗ್ರಹವು ಸೋಂಕಿದ್ಯುಮಣಿಯಂತಿರೆ'(4–35), 'ಹೊಲಬುದಪ್ಪಿದಹುಲ್ಲೆಬೇಡನ ಬಲೆಗೆ ಬಿದ್ದಂತಾಗೆ'(4–37), 'ಎಳೆಯ ಬಾಳೆಯ ಸುಳಿಯು ಅನಲನ ಜಳದ ಹೊಯ್ಲಲಿ'(5–2), 'ರಸದ ಲೇಪದ ಮಿಸುನಿಯೊ ಮಲಿನವಸನದಲಿಹುದುಗಿರ್ದ ರತ್ನವೊ ನಸಿದ ಮೇಘದೊಳೆಸೆವ ಚಂದ್ರನ ಬಿಂಬದಂದದಲಿ'(5–52), 'ಮುಗಿಲು ಮುಸುಕಿದ ಚಂದ್ರಬಿಂಬವೊ ಪಗಲೊಳೆವ ಸುದೀಪಕಾಂತಿಯೊ ಹೊಗೆಯೊಳೆಸಗಿದ ಚಿತ್ರಪ್ರತಿಮೆಯೊ'(7–24) ಮುಂತಾದ ರೂಪಕಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ದಂಇಷಂಔಂತಂಲಂಕಾರ

ಕನಕದಾಸರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿ ನಳಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಂಇಷಂಔಂತಂಗಂಳನ್ನು ತಂದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಮದಕರಿಗೆ ನೊರಜಂತರವೆ?'(2–17), 'ಕರಿಗಳ ಮುರಿಡುವ ಸಿಂಹಕೆ ನರಿಗಳಿದಿರೇ'(2–18), ;ಬಡಬಗೌತಣಯಿಕ್ಕುವಡೆಯೊಕ್ಕುಡಿತೆ ಹಾಲೆ?'(2–19), ' ದಿನಪನಿದಿರಲಿ ತಮದ ಹಾವಳಿಯೇ'(4–8), 'ಮುಂಗೈಗಂಗಣಕೆ ಕುಲದೀಪ ಕನ್ನಡಿಯೇಕೆ?'(7–4), 'ಗಾಳಿ ಮುರಿದೌಕಿದೆಡೆ ಘನಮೇಘಾಳಿ ನಿಲುವುದೇ?'(9–32) ಮುಂತಾದ

International Journal of Research in Economics and Social Sciences(IJRESS)
Available online at: http://euroasiapub.org
Vol. 13 Issue 6, June- 2023
ISSN(o): 2249-7382 | Impact Factor: 8.018 **Thomson Reuters Researcher ID: L-5236-2015**
(An open access scholarly, peer-reviewed, interdisciplinary, monthly, and fully refereed journal.)

ದಂಇಷಂಔಂತಂಗಂಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತ್ಯಾಲಂಕಾರ

ದಾಸಶಿಇಚಿಂಷಂ• ~ರಂದಂ ಕನಕದಾಸರು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತ್ಯಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದಾರೆ. 'ವನಿತೆ ಮಲಗಿಹಳೊ ಅಧೈರ್ಯದಿ ನೆನೆವಳೊ'(6–2), 'ಬಿದಿರ ಮೆಳೆ ಧಗಧಗಿಸೆ ಘನ ಹೆಬ್ಬಿದಿರು ಛಟಿಛಟಿರೆನಲು'(6–7), 'ಇಟ್ಟಫಣಿಯೊಳಗೆಸೆವ ಮಟ್ಟಿಯ'(8–24), 'ದೊಡ್ಡಹೊಟ್ಟೆಯಗೂನು ಬೆನ್ನಿನ ಅಡ್ಡಮೋರೆಯ'(6–14) ಮುಂತಾದ ವರ್ಣನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸ್ವಾಭಾವೋಕ್ತಿಗಳು ಹೃದ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಕವಿ ಕನಕದಾಸರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿ/ಕಾವ್ಯ ನಳಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಕೆಲರು ಹದನೇನೆಂದು ಬಗೆದರು ಕೆಲರು ಪನ್ನೀರುಗಳ ತಳಿದರು'(1–40), ಪದವಿಯಾವುದು ಲೋಕದಲಿ ಸುರಪದವಿಯಲ್ಲದೆ......'(3–31), 'ಕಾಣಿರೇಯರಸಂಚೆಗಳೆ ನೀವ್, ಕಾಣಿರೆ ನಿಜಪತಿಯ ಶುಕಪಿಕ'(5–24) ಮುಂತಾದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 'ಯಮಕ'ವನ್ನು 'ದೊಡ್ಡ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಗೂನು ಬೆನ್ನಿನ ಅಡ್ಡಮೋರೆಯ'(9–14), 'ಇಟ್ಟ ಫಣಿಯೊಳಗೆಸೇವ ಮಟ್ಟಿಯ ತೊಟ್ಟ ಹೊಸ ಯಜ್ಞೋಪವೀತದ'(8–24) ಮುಂತಾದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಪ್ರಾಸಗಳು ಕಿವಿಗೆ ಇಂಪನ್ನು ನೀಡುವವು. ಹೀಗೆ ಅಂದವಾಗಿ, ಮಿತವಾಗಿ ಸಂಯಮದಿಂದ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಛಂಷಇಗಇ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಚೆಲುವನ್ನು, ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕವಿ ತಂದಿದ್ದಾನೆ. ಕನಕದಾಸರು ತಮ್ಮ ನಳಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವಿಫುಲವಾಗಿ ಉಪಮಾಲಂಕಾರವನ್ನು ಬಳಸಿರುವುದರಿಂದ 'ಉಪಮಾಲಂಕಾರ ಪ್ರಿಯ' ಎನ್ನಬಹುದು.

ಉಪಸಂಹಾರ

ನಳ ಚರಿತ್ರೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಕಥನಕಾವ್ಯವಾದರೂ ಇದರ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಉಪಕಥೆಗಳು ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆದಿಲ್ಲ. ಶೃಂಗಾರವನ್ನು ಮಿತವಾಗಿ ಬಳಸಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ ವಿಷಂಯಂಂವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಬಳಸಿರುವ ಅಲಂಕಾರಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಲ್ಲ. ಉಪಮೆ, ರೂಪಕ, ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿ, ದಂಇಷಂಔಂತಂಲಂಕಾರ, ಅನುಪ್ರಾಸ, ಯಮಕಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಕನಕದಾಸರು ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ, ಅತಿಯೋಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ನೀಡಿಲ್ಲ. ಸಂಯಮದಿಂದ ತೂಗಿ ತೂಗಿ ಬರೆಯಲು

International Journal of Research in Economics and Social Sciences(IJRESS)
Available online at: http://euroasiapub.org
Vol. 13 Issue 6, June- 2023
ISSN(o): 2249-7382 | Impact Factor: 8.018 **Thomson Reuters Researcher ID: L-5236-2015**
(An open access scholarly, peer-reviewed, interdisciplinary, monthly, and fully refereed journal.)

ದಾಸಶಿಇಚಿಂಷಂ• ~ರಂದಂ ಕನಕದಾಸರು ಭಕ್ತ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂಬ ಮಾತು ಸಂಚಿಷಂಔವಾಗುತ್ತದೆ. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನಂತೆ ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಭಾಮಿನಿಷಂಟಚಿ• 'ಯನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ನಳಚರಿತ್ರೆಯ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೆ ಭಾಮಿನಿಷಂಟಚಿ• 'ಯ ಸೊಗಸು, ಶಬ್ದ ಚಿತ್ರಗಳು, ಶಬ್ದಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಕಳೆಗೊಡುವ ಉಪಮೆ ಹಾಗೂ ರೂಪಕಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ಅಂಬಲಿಯವರ.ಎನ್.ಎಂ;1995, ದಾಸಶಿಇಚಿಂಷಂ• ~ ಕನಕದಾಸರ ನಳಚರಿತ್ರೆ(ಪದ್ಯ ಗದ್ಯಾನುವಾದ ಸಹಿತ), ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗದಗ.

2. ಕಾಡದೇವರಮಠ.ಎಲ್.ಎಸ್;1995, ದಾಸಶಿಇಚಿಂಷಂ• ~ ಕನಕದಾಸರ ನಳಚರಿತ್ರೆ, ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಗದಗ.

3. ಜವರೇಗೌಡ.ದೇ;2011, ಕನಕದಾಸ ವಿರಚಿತ ನಳಚರಿತ್ರೆ, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.

4. ನದಾಫ.ಎಚ್.ಎಚ್ ಮತ್ತು ರವಿ.ಬಿ.ಕೆ:2014, ಕನಕದಾಸರ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯಾಧ್ಯಯನ:ಭಾಗ–2 ನಳಚರಿತ್ರೆ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.

5. ಬಿರಾದಾರ.ಬಿ.ಬಿ;2008, ನಳಚತ್ರೆ ; ಒಂದು ಹೊಸನೋಟ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.

6. ಮರುಳಯ್ಯ.ಸಾ.ಶಿ;2012, ಕನಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಶನ ಸಂಪುಟ–2 ಕನಕದಾಸರ ಕಾವ್ಯ ಭಾಗ–1 (ಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರ, ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ನಳಚರಿತ್ರೆ), ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.

7. ನದಾಫ.ಎಚ್.ಎಚ್;2007, ಕನಕದಾಸರ ಕೃತಿಗಳು ಜಾನಪದೀಯ ಅಧ್ಯಯನ, ಸಿರಾ ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಹೌಸ್, ಮೈಸೂರು.